

อัตราดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้เงิน

Default Interest Rates.

ณิชชาพรรณ บ่องขวาลา

Nichapan Pongkhualao

เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายและคุ้มครองสิทธิ กองทุนประกันวินาศภัย

Legal and Rights Protection Officer General Insurance Fund

Corresponding Author Email: maynichapp@gmail.com

Received: 29 August 2021

Revised: 6 September 2021

Accepted: 14 September 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มุ่งศึกษาถึงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้เงิน โดยการนำเอาบทบัญญัติเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยและอัตราดอกเบี้ยผิดนัดในพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 มาใช้ในการศึกษา รวมถึงหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยผิดนัด เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายไทย รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการแก้ไขกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยผิดนัด จากการศึกษาพบว่า การแก้ไขอัตราดอกเบี้ยผิดนัดเป็นการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจ ในปัจจุบัน และกำหนดวิธีการคำนวณดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้ให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ ทั้งนี้ บทบัญญัติดังกล่าวยังมีปัญหาที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับกรอบอัตราดอกเบี้ยผิดนัดและความเป็นโมฆะของข้อตกลงเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาค่าเรียกอัตราดอกเบี้ยผิดนัดที่สูงเกินสมควรให้มีประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: อัตราดอกเบี้ย, อัตราดอกเบี้ยผิดนัด, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

Abstract

This academic article focuses on the civil and commercial law concerning default interest rates on money debts. By applying the provisions on interest rates and default interest rates in the Royal Enactment Amending the Civil and Commercial Code B.E. 2564 to use in the study. Including principles and concepts about default interest rates, Comparison of foreign law and Thai law as well as analyze problems arising from the amendment of the civil and commercial law concerning default interest rates. The study found that the amendment to the default interest rate is a correction to consistent with the current situation and economic conditions and determine the appropriate method for calculating the interest on defaulted debt for the benefit of maintaining the stability of the country's economy and to comply with foreign law principles. The provision also has issues to consider regarding the default interest rate framework and the voiding of the agreement in violation of the law. In order to solve the problem of calling for unreasonably high default interest rates more effective and truly fair.

Keywords: Interest rate, Default Interest Rates, Civil and Commercial Code

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่ดินกรรมหรือกฎหมายมิได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งไว้ในมาตรา 7 และอัตราดอกเบี้ยผิวนัดไว้ในมาตรา 224 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2468 โดยบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้คงที่ในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน ส่งผลให้ลูกหนี้ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงเกินสมควร ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจ ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกรณีของการเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิวนัดที่มีได้ตกลงกันไว้ในสัญญา ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติจากการประวิงเวลาฟ้องร้องบังคับคดีของเจ้าหนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ยในกฎหมายที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ อีกทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้มีการกำหนดวิธีการคำนวณดอกเบี้ยผิวนัดที่ชัดเจนไว้ ส่งผลให้ในนิติกรรมบางประเภทที่กำหนดให้ลูกหนี้อ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด มักมีข้อตกลงให้เมื่อลูกหนี้อ่อนชำระหนี้หนึ่งงวดใดงวดหนึ่ง เจ้าหนี้สามารถเรียกดอกเบี้ยผิวนัดที่คำนวณจากต้นเงินที่ลูกหนี้ยังคงค้างชำระทั้งหมดได้ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับลูกหนี้ ซึ่งต้องรับภาระในการเสียดอกเบี้ยผิวนัดที่สูงเกินสมควร ส่งผลให้ลูกหนี้บางรายไม่สามารถชำระดอกเบี้ยผิวนัดในจำนวนที่กำหนดในสัญญาได้ อีกทั้งยังกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และไม่สอดคล้องกับกฎหมายต่างประเทศ เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่ดินกรรมหรือกฎหมายมิได้กำหนดไว้ โดยชัดแจ้งตามมาตรา 7 และอัตราดอกเบี้ยผิวนัดตามมาตรา 224 มีการบังคับใช้มาเป็นเวลามากกว่า 95 ปี โดยมีได้มีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจแต่อย่างใด

ปัจจุบัน ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่ดินกรรมหรือกฎหมายมิได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้ง และอัตราดอกเบี้ยผิวนัด โดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 ซึ่งได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 วรรคหนึ่ง โดยบัญญัติว่า ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือ โดยบทกฎหมายอันชัดแจ้ง ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี และกำหนดอัตราดอกเบี้ยผิวนัดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 วรรคหนึ่ง โดยบัญญัติว่า หนี้เงินนั้นให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิวนัดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา 7 บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น นอกจากนี้ ยังเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการคำนวณอัตราดอกเบี้ยผิวนัดกรณีผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224/1 โดยบัญญัติว่า วรรคหนึ่ง ถ้าลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด และลูกหนี้อ่อนชำระหนี้ในงวดใด เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิวนัดได้เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้อ่อนชำระหนี้ และวรรคสอง ข้อตกลงใดขัดกับความในวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ โดยเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในครั้งนี้ เพื่อปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยและกำหนดวิธีการในการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจ และสอดคล้องกับกฎหมายต่างประเทศ พร้อมทั้งกำหนดวิธีการคำนวณดอกเบี้ยผิวนัดชำระหนี้ให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษา ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2564, น.10)

อย่างไรก็ดี แม้มีการแก้ไขอัตราดอกเบี้ยผิวนัดเป็นร้อยละห้าต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 224 แต่ยังมีประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า กรณีที่เจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอันชอบด้วยกฎหมายก็คงให้ส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้คู่สัญญาตกลงเรียกดอกเบี้ยกันได้ตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญากับหลักอิสระทางแพ่ง แต่กฎหมายมิได้กำหนดกรอบอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงไว้ให้คู่สัญญาตกลงเรียกดอกเบี้ยผิวนัดกันได้สูงสุดเพียงใด และกฎหมายได้กำหนดหลักการใหม่ กรณีที่ลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด และลูกหนี้อ่อนชำระหนี้ ในงวดใด เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิวนัดได้เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้อ่อนชำระหนี้ และหากมีข้อตกลงใดเป็นการฝ่าฝืน

ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 224/1 แต่ยังมีประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า กฎหมายกำหนดให้ข้อตกลงเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเป็นการฝ่าฝืนเท่านั้นที่เป็นโมฆะ แต่กฎหมายมิได้กำหนดให้ข้อตกลงที่เป็นการฝ่าฝืนนั้นตกเป็นโมฆะไปด้วย

บทความวิชาการนี้ จึงมุ่งศึกษาถึงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยผิดนัดในหนี้เงิน โดยการนำเอาอัตราดอกเบี้ยและอัตราดอกเบี้ยผิดนัดในพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 มาใช้ในการศึกษา รวมถึงหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยผิดนัด เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายไทย รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการแก้ไขกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยผิดนัด เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอันจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

บทวิเคราะห์

จากการศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยและอัตราดอกเบี้ยผิดนัด ผู้เขียนจึงได้นำเสนอผลการศึกษา และบทวิเคราะห์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยผิดนัด ดังนี้

1. อัตราดอกเบี้ยผิดนัดในหนี้เงินตามกฎหมายเดิม

บทบัญญัติเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้เงิน ตามกฎหมายเดิมของไทยถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2468 มาตรา 224 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า หนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นโดยชอบด้วยกฎหมาย ก็คงให้ส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น โดยดอกเบี้ยในกรณีนี้เป็นค่าเสียหายที่คู่กรณีได้ตกลงเรียกดอกเบี้ยผิดนัดกันไว้ แต่กฎหมายให้สันนิษฐานว่า หนี้เงินนั้น ถ้าลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าหนี้ จึงบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ซึ่งเป็นความเสียหายขั้นต่ำของหนี้เงิน โดยเจ้าหนี้ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายตามจำนวนนี้หรือไม่ แตกต่างจากการผิดนัดในหนี้ที่มีวัตถุแห่งหนี้เป็นสิ่งอื่น ที่เจ้าหนี้มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายอย่างไร (สุภฤกษ์ กลั่นสุภา, 2553, น.15) แต่หากคู่สัญญาแสดงเจตนาเรียกดอกเบี้ยแก่กัน โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในสัญญา และข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยไม่ขัดต่อกฎหมาย ข้อตกลงดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันคู่สัญญาตามกฎหมาย เมื่อมีการผิดนัดชำระหนี้เกิดขึ้น เจ้าหนี้จึงยังคงเรียกดอกเบี้ยในอัตราตามที่ระบุไว้ในสัญญาตลอดไป เช่น สัญญากู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ร้อยละ 15 ต่อปี เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ เจ้าหนี้อาจมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยผิดนัดได้ในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ซึ่งเป็นเหตุอื่นอันชอบด้วยกฎหมายที่เจ้าหนี้ยกขึ้นอ้างเพื่อเรียกดอกเบี้ยผิดนัดในอัตราที่สูงกว่า ร้อยละ 7.5 ต่อปี และเป็นสิทธิที่เจ้าหนี้พึงได้ตามสัญญาที่จะเรียกดอกเบี้ยนี้คืนจากลูกหนี้ได้ (เพ็ญญา สิริกานตยกุล, 2559, น.68) ซึ่งเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้คู่สัญญาตกลงเรียกดอกเบี้ยกันได้ตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) กล่าวคือ เสรีภาพที่จะเข้ามาตกลงทำสัญญา และเสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซง ซึ่งเป็นหลักที่ให้เสรีภาพอย่างสมบูรณ์แก่คู่สัญญาในอันที่จะกำหนดเนื้อหาของกิจการที่ประสงค์จะตกลงกันในการทำสัญญาโดยอิสระ และด้วยใจสมัคร โดยข้อตกลงนั้นไม่ขัดกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน (Public policy) และสัญญานั้นย่อมมีผลใช้บังคับได้ โดยหลักการดังกล่าวได้รับการบัญญัติรับรองไว้ใน มาตรา 151 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับหลักอิสระทางแพ่ง (Private Autonomy) หรือหลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนา (Autonomy of the Will) ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของการทำนิติกรรมทุกประเภท (สุทธิชัย หล่อตระกูล, ฤกษ์ญา นารินทร์รักษ์, และคณะ, 2563, น.229)

อย่างไรก็ดี กฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยและอัตราดอกเบี้ยผิดนัด มีการบังคับใช้มาเป็นเวลากว่า 95 ปี โดยมิได้มีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกรณีการ

เรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดที่มีได้ตกลงกันในสัญญา ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติจากการประวิงเวลาฟ้องร้องบังคับคดีของเจ้าหนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ย อีกทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้มีการกำหนดวิธีการคำนวณดอกเบี้ยผิดนัดที่ชัดเจนไว้ ส่งผลให้ในนิติกรรมบางประเภทที่กำหนดให้ลูกหนี้ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด มักมีข้อตกลงให้เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้งวดใดงวดหนึ่ง เจ้าหนี้สามารถเรียกดอกเบี้ยผิดนัดที่คำนวณจากต้นเงินที่ลูกหนี้ยังคงค้างชำระทั้งหมดได้ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับลูกหนี้ซึ่งต้องรับภาระในการเสียดอกเบี้ยผิดนัดที่สูงเกินสมควร ส่งผลให้ลูกหนี้บางรายไม่สามารถชำระดอกเบี้ยผิดนัดในจำนวนที่กำหนดในสัญญาได้ อีกทั้งยังกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และไม่สอดคล้องกับกฎหมายต่างประเทศ

จากปัญหาดังกล่าว จึงนำมาสู่การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย และดอกเบี้ยผิดนัดในหนี้เงิน โดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 ซึ่งได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 วรรคหนึ่ง โดยบัญญัติว่า ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือ โดยบทกฎหมายอันชัดแจ้ง ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี และกำหนดอัตราดอกเบี้ยผิดนัดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 วรรคหนึ่ง โดยบัญญัติว่า หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา 7 บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น นอกจากนี้ ยังเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการคำนวณอัตราดอกเบี้ยผิดนัดกรณีผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224/1 โดยบัญญัติว่า วรรคหนึ่ง ถ้าลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด และลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ ในงวดใด เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดได้เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิดนัดนั้น และวรรคสอง ข้อตกลงใดขัดกับความในวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ โดยเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในครั้งนี เพื่อปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยและกำหนดวิธีการในการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจ และสอดคล้องกับกฎหมายต่างประเทศ พร้อมทั้งกำหนดวิธีการคำนวณดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้ให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศซึ่งผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ประเด็นนี้ในลำดับต่อไป

2. อัตราดอกเบี้ยผิดนัดในหนี้เงินตามกฎหมายต่างประเทศ

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่มีได้กำหนดไว้ในนิติกรรมโดยชัดแจ้งและอัตราดอกเบี้ยผิดนัดในนิติกรรมทั่วไปของสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) พบว่า กฎหมายกำหนดอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่มีได้กำหนดไว้ในนิติกรรมโดยชัดแจ้ง ในอัตราร้อยละ 8 ต่อปี และอัตราดอกเบี้ยผิดนัดในนิติกรรม โดยคำนวณจากอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงของธนาคารแห่งชาติสหราชอาณาจักร บวกด้วยอัตราเพิ่มที่กำหนด เพื่อลงโทษลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้ในอัตราร้อยละ 8 ต่อปี

สำหรับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) ตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายกำหนดอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่มีได้กำหนดไว้ในนิติกรรมโดยชัดแจ้งและอัตราดอกเบี้ยผิดนัดในนิติกรรมทั่วไป ในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี โดยอ้างอิงจากค่าเฉลี่ยของสัญญาเงินให้สินเชื่อระยะสั้น ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนด โดยกำหนดให้มีการทบทวนกฎหมายดังกล่าวได้ทุก ๆ 3 ปี ส่งผลให้ประเทศญี่ปุ่นมีการปรับอัตราดอกเบี้ยให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ

นอกจากนี้ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) กฎหมายกำหนดอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่มีได้กำหนดไว้ในนิติกรรมโดยชัดแจ้งสำหรับนิติกรรมที่เป็นหนี้เงินทั่วไป ในอัตราร้อยละ 4 ต่อปี และอัตรา

ดอกเบี้ยคิดนัดในนิติกรรมที่เป็นหนี้เงินทั่วไป โดยคำนวณจากอัตราดอกเบี้ยพื้นฐาน (Basic Rate of Interest) ซึ่งประกาศโดยธนาคารสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละ 5 ต่อปี

จากการพิจารณากฎหมายต่างประเทศทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) เห็นได้ว่า มีการกำหนดให้ปรับลดอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่มีได้กำหนดไว้ในนิติกรรมโดยชัดแจ้งสำหรับนิติกรรมที่เป็นหนี้เงินทั่วไป และปรับลดอัตราดอกเบี้ยคิดนัดในนิติกรรมที่เป็นหนี้เงินทั่วไปลง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ และในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยและดอกเบี้ยคิดนัด โดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 ซึ่งได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 วรรคหนึ่ง โดยบัญญัติว่า ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้งให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี โดยการแก้ไขกฎหมายในครั้งนี้ กำหนดให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวนกฎหมายดังกล่าวได้ทุก ๆ 3 ปี ให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายกำหนดอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่มีได้กำหนดไว้ในนิติกรรมโดยชัดแจ้งของประเทศญี่ปุ่นที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) เช่นเดียวกับประเทศไทย

กฎหมายกำหนดอัตราดอกเบี้ยคิดนัดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 วรรคหนึ่ง โดยบัญญัติว่า หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา 7 บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น ซึ่งการแก้ไขอัตราดอกเบี้ยคิดนัดในครั้งนี้ สอดคล้องกับกฎหมายกำหนดอัตราดอกเบี้ยคิดนัดในนิติกรรมที่เป็นหนี้เงินทั่วไปของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) เช่นเดียวกับประเทศไทยโดยคำนวณจากอัตราดอกเบี้ยพื้นฐาน (Basic Rate of Interest) ซึ่งประกาศโดยธนาคารสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละ 5 ต่อปี ในขณะที่ประเทศไทยให้คำนวณอัตราดอกเบี้ยคิดนัดในอัตราที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละ 2 ต่อปี กล่าวคือ กฎหมายไทยกำหนดอัตราดอกเบี้ยคิดนัดในนิติกรรมที่เป็นหนี้เงินไว้ในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ซึ่งเป็นการกำหนดอัตราดอกเบี้ยคงที่และมีความชัดเจนมากกว่าสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

3. ปัญหาเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยผิดตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่

บทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยผิดนัดของไทยในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายต่างประเทศแล้ว แต่กฎหมายที่แก้ไขใหม่ยังคงหลักการเดิมบางประการไว้ กล่าวคือ ในกรณีที่เจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น ตามมาตรา 224 วรรคท้าย ซึ่งเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้คู่สัญญาตกลงเรียกดอกเบี้ยกันได้ตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญากับหลักอิสระทางแพ่ง แต่กฎหมายมิได้กำหนดกรอบอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงไว้ให้คู่สัญญาตกลงเรียกดอกเบี้ยผิดนัดกันได้สูงสุดเพียงใด นอกจากนี้ กฎหมายได้กำหนดหลักการใหม่ กรณีที่ลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด และลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ ในงวดใด เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดได้เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิดนัดนั้น และหากมีข้อตกลงใดเป็นการฝ่าฝืน ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 224/1 แต่กฎหมายกำหนดให้ข้อตกลงเกี่ยวกับ อัตราดอกเบี้ยเป็นการฝ่าฝืนเท่านั้นที่เป็นโมฆะ แต่กฎหมายมิได้กำหนดให้ข้อตกลงที่เป็นการฝ่าฝืนนั้นตกเป็นโมฆะไปด้วยแต่อย่างใด โดยแยกประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณา ดังนี้

3.1 ปัญหากรอบอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของอัตราดอกเบี้ยผิดนัด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 ได้มีการแก้ไขเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยผิดนัด จากอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี เป็นอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน และสอดคล้องกับกฎหมายต่างประเทศ

แต่กฎหมายที่แก้ไขใหม่นั้น ยังคงหลักการเดิมบางประการไว้ กล่าวคือ ถ้าเจ้าหน้าที่อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น ตามมาตรา 224 วรรคหนึ่งตอนท้าย ซึ่งเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้คู่สัญญาตกลงเรียกดอกเบี้ยกันได้ตามหลักสภาพในการทำสัญญากับหลักอิสระทางแพ่ง ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2064/2544 เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ การที่ธนาคารโจทก์คิดดอกเบี้ยระหว่างผิดนัดในอัตราร้อยละ 18 ต่อปี ตามประกาศของโจทก์ จึงเป็นไปตามข้อตกลงในสัญญาและสัญญาจำนอง และเมื่อในขณะนั้นประกาศของโจทก์ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยผิดนัดไว้ไม่เกินร้อยละ 18 ต่อปี ตามที่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยได้อำนาจไว้ ข้อตกลงดังกล่าวจึงชอบด้วยกฎหมาย และไม่เป็น การขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนอันจะทำให้ตกเป็นโมฆะ

จากการพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายประกอบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2064/2544 เห็นได้ว่า กฎหมายมิได้กำหนด กรอบอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงไว้ให้คู่สัญญาตกลงเรียกดอกเบี้ยผิดนัดกันได้สูงสุดเพียงใด หากเป็นกรณีหนี้กู้ยืมเงินที่เจ้าหนี้ไม่ใช่สถาบัน ทางการเงิน กฎหมายกำหนดให้คิดอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 หากคู่สัญญาซื้อข้อตกลงเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ข้อตกลงในส่วนดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะ เสมือนว่ามีได้ตกลงเรื่องดอกเบี้ยกันไว้ แต่เมื่อเป็นหนี้เงินเจ้าหนี้จึงยังมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยอันเกิดจากการผิดนัดในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี อย่างไรก็ตาม แม้มาตรา 654 จะกำหนดให้เรียกอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี แต่เป็นเพียงอัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินเท่านั้น มิได้หมายความว่ารวมถึง อัตราดอกเบี้ยผิดนัดด้วย หรือหากจะตีความให้มาตรา 654 ใช้บังคับกับหนี้กู้ยืมเงินทุกกรณี ไม่ว่าจะมีการผิดนัดหรือไม่ คงทำให้ สามารถเรียกอัตราดอกเบี้ยได้ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปีเท่านั้น แต่หากเป็นกรณีหนี้เงินประเภทอื่นต้องบังคับตามมาตรา 224 กล่าวคือ ถ้าเจ้าหน้าที่อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น ตัวอย่างเช่น สัญญาเช่าซื้อทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง คู่สัญญาซื้อข้อตกลงว่าถ้ามีการผิดนัด ชำระหนี้ให้คิดอัตราดอกเบี้ยผิดนัดสูงกว่าร้อยละ 7.5 ต่อปี กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นเบี้ยปรับ ตามมาตรา 379 ถ้าสูงเกินส่วน ศาลมีอำนาจปรับลดลงได้ ตามมาตรา 383 เพื่อให้เกิด ความเป็นธรรมแก่ลูกหนี้ ซึ่งเป็นวิธีการที่ศาลใช้ดุลพินิจในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในปัจจุบัน แต่เมื่อเป็นการใช้ดุลพินิจของ ศาลจึงมีการใช้ดุลพินิจปรับลดของแต่ละท่านไม่เท่ากัน ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า เมื่อหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้เงิน สามารถบังคับชำระหนี้ ได้โดยเฉพาะเจาะจงได้ กล่าวคือ ชำระเป็นเงิน เนื่องจากสภาพแห่งหนี้เงินย่อมเปิดช่องให้เจ้าหนี้สามารถบังคับชำระหนี้ได้เสมอ จึงเป็นกรณีที่สามารถกำหนดให้ชัดเจนได้ โดยการกำหนดกรอบอัตราดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้เงินทุกประเภทให้สามารถเรียกได้ สูงสุดไม่เกินจำนวนเท่าใด เพื่อแก้ไขปัญหาค่าการเรียกอัตราดอกเบี้ยผิดนัดที่สูงเกินสมควร

3.2 ปัญหาความเป็นโมฆะของข้อตกลงเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 224/1

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 224/1 ได้กำหนดหลักการใหม่ กรณีลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด และลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ในงวดใด เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดได้เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิดนัดนั้น และหากมีข้อตกลงใดเป็นการฝ่าฝืน ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาค่าการเรียกดอกเบี้ยผิดนัดของต้นเงิน ทุกราย กล่าวคือ เป็นการผิดนัดชำระหนี้ในงวดที่เหลือทั้งหมดด้วย อย่างไรก็ตาม จากการพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมาย กำหนดให้ข้อตกลงเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเป็นการฝ่าฝืนเท่านั้นที่เป็นโมฆะ แต่กฎหมายมิได้กำหนดให้ข้อตกลงที่เป็นการฝ่าฝืนนั้น ตกเป็นโมฆะไปด้วย กล่าวคือ กฎหมายมิได้กำหนดให้ข้อตกลงที่กำหนดให้เมื่อลูกหนี้ ผิดนัดชำระหนี้ในงวดใดงวดหนึ่งให้ถือว่าผิดนัด ทุกรายนั้นตกเป็นโมฆะไปด้วย ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ข้อตกลงดังกล่าวเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของ ประชาชน จึงควรให้ข้อตกลงดังกล่าวตกเป็นโมฆะด้วย ถือเสมือนว่ามีได้ มีข้อตกลงดังกล่าวเกิดขึ้น แต่ความเป็นโมฆะของข้อตกลง ดังกล่าวไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องนำมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาบังคับใช้เพื่อให้ ข้อตกลงดังกล่าวตกเป็นโมฆะ และข้อตกลงเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 224/1 นั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของ

นิติกรรมเป็นโมฆะ นิติกรรมย่อมตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น กล่าวคือ ข้อตกลงที่ให้ลูกหนี้ผิดนัดทั้งหมดนั้นย่อมตกเป็นโมฆะด้วยเช่นกัน ตามมาตรา 173 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายให้ข้อตกลงที่ให้ลูกหนี้ผิดนัดทั้งหมดตกเป็นโมฆะเช่นเดียวกับข้อตกลงเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 224/1 ว่าเป็นการเฉพาะ จะทำให้คู่สัญญาไม่สามารถตกลงกันเป็นอย่างอื่นได้เลย เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการเรียกอัตราดอกเบี้ยที่ไม่เป็นธรรมได้อย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป

จากการศึกษาและข้อพิจารณาข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ พ.ศ. 2564 ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่ดินกรรมหรือกฎหมายมิได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 วรรคหนึ่ง โดยการแก้ไขกฎหมายในครั้งนี้ กำหนดให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวนกฎหมายดังกล่าวได้ทุก ๆ 3 ปี ให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายกำหนดอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่มีกำหนดไว้ในนิติกรรมโดยชัดแจ้งของประเทศญี่ปุ่น และกำหนดอัตราดอกเบี้ยผิดนัดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 วรรคหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายกำหนดอัตราดอกเบี้ยผิดนัดในนิติกรรมที่เป็นหนี้เงินทั่วไปของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยประเทศไทยให้ค่านวนอัตราดอกเบี้ยผิดนัดในอัตราที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละ 2 ต่อปี ซึ่งเป็นการกำหนดอัตราดอกเบี้ยคงที่และมีความชัดเจนมากกว่าสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แต่กฎหมายใหม่ยังคงหลักการเดิมบางประการไว้ กล่าวคือ ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมายก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น ตามมาตรา 224 วรรคหนึ่งตอนท้าย ผู้เขียนมีความเห็นว่า เมื่อหนึ่งดังกล่าวเป็นหนี้เงิน บังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงได้เนื่องจากสภาพแห่งหนี้เงินยอมเปิดช่องให้เจ้าหนี้บังคับชำระหนี้ได้เสมอ จึงเป็นกรณีที่สามารถกำหนดให้ชัดเจนได้ โดยการกำหนดกรอบอัตราดอกเบี้ยผิดนัดชำระหนี้เงินทุกประเภทให้สามารถเรียกได้สูงสุดไม่เกินจำนวนเท่าใด เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียกอัตราดอกเบี้ยผิดนัดที่สูงเกินสมควร

นอกจากนี้ กรณีที่ลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด และลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ในงวดใด เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดได้เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิดนัดนั้น และหากมีข้อตกลงใดเป็นการฝ่าฝืน ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 224/1 กฎหมายกำหนดให้ข้อตกลงเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเป็นการฝ่าฝืนเท่านั้นที่เป็นโมฆะ แต่กฎหมายมิได้กำหนดให้ข้อตกลงที่เป็นการฝ่าฝืนนั้นตกเป็นโมฆะไปด้วย ผู้เขียนมีความเห็นว่า ข้อตกลงดังกล่าวเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงควรให้ข้อตกลงดังกล่าวตกเป็นโมฆะไปด้วย แต่ความเป็นโมฆะของข้อตกลงดังกล่าวไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องนำมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาบังคับใช้ และข้อตกลงเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 224/1 นั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของนิติกรรมเป็นโมฆะ นิติกรรมย่อมตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น ตามมาตรา 173 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะว่า หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายให้ข้อตกลงที่ให้ลูกหนี้ผิดนัดทั้งหมดตกเป็นโมฆะเช่นเดียวกับข้อตกลงเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 224/1 ว่าเป็นการเฉพาะ จะทำให้คู่สัญญาไม่สามารถตกลงกันเป็นอย่างอื่นได้เลย เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการเรียกอัตราดอกเบี้ยที่ไม่เป็นธรรมได้อย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการฉบับนี้ สำเร็จลุล่วง โดยได้รับคำแนะนำ ชี้แนะ และแก้ไขปรับปรุงจากกองบรรณาธิการและคณะ ตลอดทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ แนะนำ ตรวจสอบแก้ไข จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณเอกสาร ตำราที่นำมาใช้ในการศึกษา ตลอดทั้ง

นักวิชาการที่ได้นำข้อมูลอันเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการนำเสนอบทความ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการนำไปเป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กำชัย จงจักรพันธ์. (2558). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- เพ็ญญา สิริกานตยกุล. (2559). *ผลทางกฎหมายของการไม่ชำระหนี้เงิน*. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2564, จาก <https://tdc.thailis.or.th/tdc/>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2564). *กฎหมายใหม่ที่น่าสนใจ*. *วารสารกฤษฎีกาโฟกัส*, 17(191), 10.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2564). *ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. ...*. รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย เรื่องเสร็จที่ 262/2564
- สุกฤษฎ์ กลั่นสุภา. (2553). *ปัญหาการปรับบทกฎหมายในคดีผิดสัญญาชำระหนี้เงิน: ศึกษากรณีดอกเบี้ยผิดนัดและเบี้ยปรับ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- สุทธิชัย หล่อตระกูล, กฤษฎา นารินทร์รักษ์ และคณะ. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายเอกชนกับกฎหมายมหาชนในกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญาของไทย*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 14(2), 229.
- Yoshiaki Satake. (2017). *Japan: Civil Code reform*. Retrieved 16 August 2021 from <https://www.iflr.com/article/b1lv05pgfq4vkc/japan-civil-code-reform>